

Jean Monnet Center of Excellence
Research on Crucial Issues of European
Integration

University of Macedonia
Thessaloniki
Greece

Τετράδιο Εργασίας: Ευρωπαϊκός Εκπαιδευτικός Χώρος και
Δια Βίου Μάθηση

Submitted by: Αικατερίνη Αλεξανδρίδη, Ανδρέας Πεντζής

Supervision: Καθηγητής Δημήτριος Σκιαδάς

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αικατερίνη Αλεξανδρίδη, Ανδρέας Ρεντζής

Η περίοδος 1957 – 1976 – Έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση¹

Το γενικότερο ενδιαφέρον της Ένωσης για την Εκπαίδευση κατά την περίοδο 1957-1976 ήταν περιορισμένο, καθώς η εκπαίδευση δεν συμπεριλαμβανόταν στις άμεσες προτεραιότητες της και τα θεσμικά της όργανα δεν ήταν εξουσιοδοτημένα να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της εκπαίδευσης. Τα άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης του 1957 που σχετίζονται με την εκπαίδευση/επαγγελματική κατάρτιση είναι γενικού χαρακτήρα.

Ο βασικός προσανατολισμός της Ένωσης στην επαγγελματική κατάρτιση κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σχετίζεται με το γεγονός ότι τα ιδρυτικά κράτη μέλη όρισαν αρχικά την οικονομική και την κοινωνική ολοκλήρωση ως το ίδιο σημαντικές.

Η περίοδος 1976 – 1992 – Αρχικό στάδιο διαμόρφωσης του Ευρωπαϊκού χώρου Εκπαίδευσης²

Στη διάρκεια της δεύτερης περιόδου τίθενται ουσιαστικά τα θεμέλια και ορίζονται οι άξονες μιας κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής. Το Φεβρουάριο του 1976 οι Υπουργοί Παιδείας της τότε ΕΟΚ εγκρίνουν το πρώτο πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας στον τομέα της Εκπαίδευσης. Οι βασικοί στόχοι του πρώτου κοινού προγράμματος ήταν οι εξής:

- Πολιτιστική και επαγγελματική κατάρτιση των υπηκόων των άλλων κρατών μελών
- Βελτίωση της σχέσης μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων
- Συλλογή τεκμηρίωσης και στατιστικών
- Συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Ενίσχυση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών
- Ανάπτυξη της ισότητας ευκαιριών

Ακολούθησε το 1982 η έγκριση του Β' Προγράμματος Δράσης της Κοινότητας για την επαγγελματική εκπαίδευση, το οποίο περιγράφει τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές

¹ Γκόβαρης, Χ., Ρουσάκης, Ι. (2008)

² Γκόβαρης, Χ., Ρουσάκης, Ι. (2008)

της κοινοτικής πολιτικής στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και καινοτομεί σε ζητήματα που θα αποτελέσουν τα επόμενα χρόνια αιχμή των πολιτικών κατάρτισης.

Περίοδος 1992 – 2000 – Περίοδος θεσμοθέτησης του Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού Χώρου³

Η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί σταθμό στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς σηματοδοτεί την αρχή μιας σειράς δράσεων που στοχεύουν όχι μόνο στην οικονομική ολοκλήρωση, αλλά και στην πολιτική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Στο νέο περιβάλλον που δημιουργεί η Συνθήκη του Μάαστριχτ η σημασία της εκπαίδευσης αναβαθμίζεται, καθώς αναγνωρίζεται πλέον ως επίσημος τομέας άσκησης πολιτικής της Ένωσης, θεμελιώνεται σε νομικές βάσεις και διαμορφώνεται σε εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης.

Με βάση τα όσα προβλέπονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η πολιτική της Ένωσης για την εκπαίδευση μπορεί να συνοψιστεί σε τέσσερις κεντρικούς άξονες δράσης:

- Προώθηση και κινητικότητα (φοιτητική – μαθητική) και συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μεταξύ τους
- Σύνδεση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων – αγοράς εργασίας
- Διαμόρφωση δομών ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας
- Διαφάνεια, συμβατότητα, συγκρισιμότητα των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων

Το 1995 η Επιτροπή δημοσίευσε τη Λευκή Βίβλο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση με τίτλο «Διδασκαλία και Μάθηση. Προς την κοινωνία της γνώσης». Η Λευκή Βίβλος σηματοδοτεί μια νέα αφετηρία για τη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής, καθώς αντιπροσωπεύει την πρώτη συγκροτημένη απόπειρα της Κοινότητας να εντάξει την εκπαίδευση και κατάρτιση στο κέντρο της στρατηγικής της για την επιδίωξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας.

Ο χώρος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτέλεσε στη διάρκεια αυτής της περιόδου άλλο ένα πεδίο ανάπτυξης της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Με τη Διακήρυξη της Μπολόνια το 1999, επιχειρείται η σύγκλιση των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης μέσα από την προώθηση ενός συστήματος εύκολα αναγνώσιμων και συγκρίσιμων ακαδημαϊκών βαθμών, καθώς και μέσα από την προώθηση της κινητικότητας σπουδαστών, διδασκόντων και ερευνητών.

³ Γκόβαρης, Χ., Ρουσσάκης, Ι. (2008)

Η περίοδος 2000 έως σήμερα – Η Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική στην προοπτική της Στρατηγικής της Λισσαβόνας⁴

Στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2000 στη Λισσαβόνα, αποφασίσθηκε ένα πρόγραμμα στρατηγικών στόχων, η λεγόμενη «στρατηγική της Λισσαβόνας», που οφείλει να επιτύχει η Ένωση μέχρι το 2010, έτσι ώστε να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία του κόσμου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνωρίζει το ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως προς τους στόχους της Λισσαβόνας, ιδίως στο ζήτημα της αναζήτησης λύσεων στον τομέα της απασχόλησης.

Το 2010 η Επιτροπή προτείνει πέντε μετρήσιμους στόχους για την ΕΕ μέχρι το 2020, η γνωστή «Ευρώπη 2020» που θα κατευθύνουν την όλη διαδικασία και θα μετασχηματιστούν σε εθνικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί αφορούν την απασχόληση, την έρευνα και την καινοτομία, την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια, την εκπαίδευση και την καταπολέμηση της φτώχειας

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑ

Ιστορική Αναδρομή

Σημείο εκκίνησης της διαδικασίας της Μπολόνια υπήρξε η Διακήρυξη της Σορβόνης το 1998. Το προηγούμενο έτος, 1997, υπεγράφη από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την UNESCO η Σύμβαση της Λισαβόνας για την αναγνώριση των προσόντων όσον αφορά την Ανώτερη Εκπαίδευση στον χώρο της Ευρώπης⁵. Βασική επιδίωξη ήταν η δημιουργία ενός Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ) και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ στην παγκόσμια αγορά. Κομβικοί σταθμοί της διαδικασίας ήταν οι εξής:

- η Διακήρυξη της Μπολόνια (1999)
- η Σύνοδος Κορυφής της Πράγας (2001)
- η Σύνοδος Κορυφής του Βερολίνου (2003)
- η Σύνοδος Κορυφής του Μπέργκεν (2005)
- η Σύνοδος Κορυφής του Λονδίνου (2007)
- η Σύνοδος Κορυφής της Λουβαίν (2009)
- η Διακήρυξη Βουδαπέστης-Βιέννης (2010)
- η Σύνοδος Κορυφής του Βουκουρεστίου (2012)

⁴ Γκόβαρης, Χ., Πουσσάκης, Ι. (2008)

⁵ http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/lrc_EN.asp

- η Σύνοδος Κορυφής του Γερεβάν (2015)

Δέκα βασικές αρχές της διαδικασίας της Μπολόνια⁶

- υιοθέτηση δύο κύκλων σπουδών (στη συνέχεια τριών)
- αναγνώριση των πτυχίων
- καθιέρωση ενός συστήματος διδακτικών μονάδων
- ευρωπαϊκή συνεργασία για τη διασφάλιση της ποιότητας-αξιολόγηση
- προώθηση της κινητικότητας
- προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης
- δια βίου μάθηση
- συνεργασία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της φοιτητικής κοινότητας
- προώθηση της ελκυστικότητας του EXAE
- διδακτορικές σπουδές και συνέργεια μεταξύ του EXEA και του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA)

Η δομή

- Η συμμετοχή στη διαδικασία της Μπολόνια προϋποθέτει την ιδιότητα του μέλος του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ο EXAE διαθέτει τρεις κατηγορίες μελών: α) μέλος, β) συμβουλευτικό μέλος, γ) εταίρος⁷.
- Τα μέλη του EXAE είναι 48 κράτη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κράτη, προκειμένου να γίνουν μέλη του EXAE πρέπει να συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση και να δηλώσουν την προθυμία τους να ακολουθήσουν και να εφαρμόσουν τους στόχους της διαδικασίας της Μπολόνια στα δικά τους συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Τα 48 κράτη είναι τα εξής: Αλβανία, Ανδόρα, Αρμενία, Αυστρία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Φλαμανδική κοινότητα του Βελγίου, Γαλλική κοινότητα του Βελγίου, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσέχικη Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Γεωργία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Αγία Έδρα, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Καζακστάν, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μολδαβία, Μαυροβούνιο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Πολωνία, Ρωσία, Σλοβákικη Δημοκρατία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία, Ισπανία, Ελβετία, Π.Γ.Δ.Μ., Σερβία, Τουρκία, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο.
- Τα συμβουλευτικά μέλη είναι τα εξής: BUSINESSEUROPE, Συμβούλιο της Ευρώπης, EI-IE, ENQA, ESU, EUA, UNESCO, EURASHE.
- Μέλος χωρίς δικαίωμα ψήφου: EQAR

⁶ Terry, L.-S., 2008

⁷ <http://www.ehea.info/pid34250/members.html>

- Οι εταίροι είναι οι εξής: EUROPEAN ASSOCIATION FOR INTERNATIONAL EDUCATION (EAIE), EUROCADRES, EURODOC, EUROSCIENCE.
- Ως τεχνικοί εμπειρογνώμονες συμμετέχουν: Eurostat, Eurostudent, Eurydice.
- Η Ομάδα Παρακολούθησης της Μπολόνια (BFUG) είναι η εκτελεστική δομή που υποστηρίζει τη Διαδικασία της Μπολόνια μεταξύ των Υπουργικών Διασκέψεων. Η συμμετοχή στην BFUG βασίζεται στη συμμετοχή στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EHEA)⁸.

Βασικά σημεία έως το 2009⁹

Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων	Κοινό πλαίσιο προσόντων
Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010	Δημιουργία του EXAE έως το 2010
Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος	Συμπλήρωμα Διπλώματος
Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών	Δύο κύκλοι σπουδών
Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	Σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων
	Διά βίου μάθηση	Δια βίου μάθηση	Δια βίου μάθηση	Διά βίου μάθηση	Διά βίου μάθηση	Διά βίου μάθηση
		Διασφάλιση ποιότητας	Διασφάλιση ποιότητας	Διασφάλιση ποιότητας	Διασφάλιση ποιότητας	Διασφάλιση ποιότητας
		Τρεις κύκλοι σπουδών (+Διδακτορικό)	Τρεις κύκλοι σπουδών (+Διδακτορικό)	Τρεις κύκλοι σπουδών (+Διδακτορικό)	Τρεις κύκλοι σπουδών (+Διδακτορικό)	Τρεις κύκλοι σπουδών (+Διδακτορικό)
				Πρότυπα και οδηγίες για τη διασφάλιση ποιότητας	Πρότυπα και οδηγίες για τη διασφάλιση ποιότητας	Μετρήσιμοι στόχοι για τη διεύρυνση της συμμετοχής των υποεκπροσωπούμενων ομάδων έως το 2020

⁸ <https://www.ehea.info/pid34249/members.html>

⁹ The Bologna Declaration of 19 June 1999, ⁹ Towards The European Higher Education Area Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001, “Realising the European Higher Education Area”, Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003, The European Higher Education Area -Achieving the Goals, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005, ⁹ Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world, London Communiqué, 18 May 2007, The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009

Σημαντικά στοιχεία:

- Η διαδικασία, υπερβαίνει τα όρια της ΕΕ, και επιτρέπει τη συμμετοχή σε υποψήφιες προς ένταξη χώρες καθώς και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη¹⁰
- Η Διακήρυξη της Μπολόνια δεν συνιστά νομική δέσμευση για τα κράτη που υπέγραψαν, αλλά πρόκειται για ένα μη εξαναγκαστικό σύστημα, ανοιχτό σε τροποποιήσεις και παρεμβάσεις
- Σύνδεση της Διαδικασίας της Μπολόνιας με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει περιορισμένες αρμοδιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση δεν αναφερόταν καν στην πρώτη Συνθήκη της Ρώμης. Λόγω αυτής της περιορισμένης ρυθμιστικής ικανότητας υπάρχουν πολύ λίγες ευρωπαϊκές νομοθετικές πρωτοβουλίες σε σχέση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Ένωση περιορίζεται σε μέτρα ήπιου δικαίου, χρηματοδοτήσεις και σημεία αναφοράς (benchmarking)¹¹
- Επιβεβαίωση του καθοριστικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υλοποίηση της διαδικασίας, με τη στήριξη της στην αναδόμηση της μορφής των πτυχίων, στη μεταφορά μονάδων, στη διασφάλιση της ποιότητας και στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών, για τη διαμόρφωση του ΕΧΑΕ, με τη στρατηγική της Λισαβόνας, τη διαδικασία της Κοπεγχάγης και τα προγράμματα Σωκράτης, Erasmus, Tempus και Erasmus Mundus
- Τονίστηκε ο ρόλος της «Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού»
- Τονίστηκε η ανάγκη για διαμόρφωση μιας νέας σχέσης μεταξύ Πανεπιστημίου, Οικονομίας και Κοινωνίας

Ενδεικτικά, η εφαρμογή των ECTS, των Συμπληρωμάτων Διπλώματος και των δομών των πτυχίων¹²

Χώρα	ECTS	Συμπλήρωμα Διπλώματος	3 κύκλοι σπουδών
Νορβηγία	2003	2003	2003
Ισπανία	2003	2003	2005
Φινλανδία	Νομοθετικά μέτρα για να τεθεί σε ισχύ το 2005	Δεν αναφέρεται	Νομοθετικά μέτρα για να τεθεί σε ισχύ το 2005
Γαλλία	2005	2005	2005
Ηνωμένο Βασίλειο	Δεν χρησιμοποιείται	Σε πορεία	Προϋπήρχε
Ουγγαρία	Δεν χρησιμοποιείται ακόμα	2004	Θα εφαρμοστεί μεταξύ Σεπτεμβρίου 2005

¹⁰ Roper, S. –D., 2007

¹¹ Terry, L.-S. , 2008

¹² Suarez, I.C., Suarez L.V., 2005

			και Δεκεμβρίου 2007
Σουηδία	Δεν χρησιμοποιείται ακόμα	2003	Θα παρθούν νομοθετικά μέτρα το 2007
Γερμανία	Σε εφαρμογή	2005	Θα ολοκληρωθεί το 2010

⇒ Επιπλέον, αναφέρεται το παράδειγμα της Πορτογαλίας όπου ο πρώτος κύκλος σπουδών διαρκούσε 4 ή 5 έτη. Τα αποτελέσματα έρευνας δείχνουν ότι τα προγράμματα που διαμόρφωσαν το πρόγραμμα σπουδών τους ώστε να συμμορφώνονται με τις αρχές της Μπολόνια υπόκεινται σε αύξηση της ζήτησης από τους υποψήφιους φοιτητές. Αυτή η θετική επίδραση στη ζήτηση ήταν πιο έντονη εάν το ίδρυμα πήρε το προβάδισμα, όντας το μόνο θεσμικό όργανο της χώρας που αναδιάρθρωσε το πρόγραμμα. Επίσης τα μεγάλης διάρκειας προγράμματα (4-5 έτη) που ενσωμάτωσαν στο πρόγραμμα σπουδών τους τον μεταπτυχιακό κύκλο, συμβαδίζοντας έτσι με τις αρχές της Μπολόνια, διατηρώντας τη διάρκεια του προγράμματος, υπόκεινται σε περαιτέρω αύξηση της ζήτησης¹³.

Βασικά σημεία για τη νέα δεκαετία 2010-2020

1. Διακήρυξη Βουδαπέστης-Βιέννης (2010)¹⁴

Σηματοδοτείται το τέλος της πρώτης δεκαετίας της Διαδικασίας της Μπολόνιας και η έναρξη του EXAE.

Σημαντικά σημεία:

- γνωστοποιήθηκαν τα αποτελέσματα διαφόρων εκθέσεων που καταδείκνυαν τον βαθμό ανομοιογένειας της εφαρμογής των αρχών και των κατευθύνσεων της διαδικασίας στα διάφορα συμβαλλόμενα κράτη
- υπογραμμίζονται τα ζητήματα ακαδημαϊκής ελευθερίας, αυτονομίας αλλά και λογοδοσίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

2. Σύνοδος του Βουκουρεστίου (2012)¹⁵

¹³ Cardoso, Portela, Sa, Alexandre, 2006

¹⁴ Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area, March 12, 2010

¹⁵ Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area, Bucharest Communiqué, 2012

Τέθηκαν οι προτεραιότητες για το διάστημα 2012-2015:

- διεξοδική ανασκόπηση της Έκθεσης του 2012
 - των πολιτικών για αύξηση του βαθμού ολοκλήρωσης και της συμμετοχής των υποεκπροσωπούμενων ομάδων
 - προώθηση της μαθητοκεντρικής μάθησης και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας
 - έλεγχος της ποιότητας του EXAE από την EQAR
 - ενίσχυση της απασχολισιμότητας, της διά βίου μάθησης και των επιχειρηματικών δεξιοτήτων
 - στήριξη των επαγγελματικών πλαισίων προσόντων, των ECTS και των Συμπληρωματικών Διπλωμάτων σε μαθησιακά αποτελέσματα
 - ένταξη των προσπαθειών για ολοκλήρωση της εφαρμογής των εθνικών πλαισίων προσόντων σύμφωνα με το QF-EHEA σε όλα τα συμμετέχοντα κράτη
-
- εφαρμογή των συστάσεων της στρατηγικής «Κινητικότητα για καλύτερη μάθηση» και πλήρης δυνατότητα μεταφοράς εθνικών υποτροφιών και δανείων σε όλον τον EXAE
 - αναθεώρηση των εθνικών νομοθεσιών για εναρμόνιση με τη Σύμβαση της Λισαβόνας
 - ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ του EXAE, επικεντρωμένη στην έρευνα και την τεχνολογία

3. Σύνοδος του Γερεβάν (2015)¹⁶

Βασική επιδίωξη ήταν η δημιουργία ενός EXAE όπου η αυτόματη αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων είναι πραγματικότητα για την ελεύθερη μετακίνηση των σπουδαστών και των αποφοίτων.

Στόχοι:

- η βελτίωση της ποιότητας και της συνέπειας της μάθησης και της διδασκαλίας
- η προώθηση της απασχολισιμότητας των αποφοίτων
- η επίτευξη πιο περιεκτικών συστημάτων
- η υλοποίηση των συμφωνηθέντων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Σημαντικά σημεία:

- συμπερίληψη ενός σύντομου κύκλου προσόντων στο γενικό πλαίσιο προσόντων του EXAE σύμφωνα με τους περιγραφικούς δείκτες του Δουβλίνου

¹⁶ Yerevan Communiqué, 2015

- αναθεώρηση της εθνικής νομοθεσίας με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση με τη Σύμβαση της Λισαβόνας
- αναθεώρηση των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων
- εξασφάλιση ότι τα προσόντα από άλλες χώρες του EXAE θα αναγνωρίζονται αυτόματα στο ίδιο επίπεδο με τα σχετικά εγχώρια προσόντα

Ομάδα Follow-Up 2015-2018¹⁷

Για το διάστημα 2015-2018, η ομάδα follow-up, επιμερισμένη σε τρεις υποομάδες εργασίας ανέλαβε την υποβολή εκθέσεων, την εφαρμογή της διαδικασίας και τα νέα οράματα.

1^η ομάδα:

- παρακολούθηση και καταγραφή του βαθμού εφαρμογής της διαδικασίας της Μπολόνιας
- η έκθεση που θα προκύψει θα αποτελέσει την βάση για την περίοδο 2018-2020

2^η ομάδα:

- προώθηση της υλοποίησης των συμφωνηθέντων βασικών δεσμεύσεων
- ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών
- συμμετοχή εθνικών διακυβευματούχων

3^η ομάδα:

- ανάπτυξη πολιτικών για τους νέους στόχους του EXAE
- νέες προτεραιότητες
- ευρωπαϊκής διάσταση
- συμμετοχή εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών διακυβευματούχων

Βασικά εργαλεία¹⁸

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες αναπτύχθηκαν, υιοθετήθηκαν και υλοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και θεσμικό επίπεδο με στόχο τη διευκόλυνση της δίκαιης αναγνώρισης των ξένων προσόντων και / ή περιόδων σπουδών στο εξωτερικό. Μεταξύ αυτών, ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κέντρων Πληροφόρησης στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια και Εθνικά Κέντρα Πληροφοριών για την Ακαδημαϊκή Αναγνώριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση - ENIC and NARIC network

¹⁷ BFUGMeeting_LU_LI_48_6.1a Last modified: 14.09.2015

¹⁸ <https://www.ehea.info/pid34260/tools.html>

- Ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων - European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)
- Συμπλήρωμα Διπλώματος - Diploma Supplement (DS)
- Συνολικά και εθνικά πλαίσια προσόντων - Overarching and national qualifications frameworks (QFs)
- Ευρωπαϊκά πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - European Standards and Guidelines for Quality Assurance of Higher Education (ESG)

Σύνδεση των πολιτικών της Ένωσης με τη Διαδικασία της Μπολόνια

- η Στρατηγική της Λισαβόνας (2000-2010), για μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης ως διακυβευματούχοι στην Ευρωπαϊκή Έρευνα
- η Αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας (2005), η οποία εστιάζει στην ανάπτυξη και την απασχόληση, μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- «Πρόγραμμα Εργασίας για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (2002), ένα δεκαετές πλάνο για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών- μελών, με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας, τη διευκόλυνση της πρόσβασης και το άνοιγμα των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στον κόσμο
- ευρωπαϊκά προγράμματα LINGUA, MINERVA, GRUNDTVIG, TEMPUS κ.ο.κ.¹⁹
- οδηγία 2004/114/EK του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με τις προϋποθέσεις εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την άμισθη πρακτική άσκηση ή την εθελοντική υπηρεσία
- οδηγία 2005/71/EK του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας
- ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2005 για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας
- ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2005 για την ενσωμάτωση του 90% των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στο πρόγραμμα κινητικότητα ERASMUS
- συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης
- στρατηγική *Ευρώπη 2020* για έξυπνη, βιώσιμη και συμμετοχική ανάπτυξη που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2010, έθεσε ως ειδικό στόχο τη βελτίωση των επιπέδων εκπαίδευσης, ιδίως με την αύξηση τουλάχιστον στο 40 % του ποσοστού των νέων που θα έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς σπουδές τριτοβάθμιας ή ισοδύναμης εκπαίδευσης έως το 2020

¹⁹ Keeling, 2006

- συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2010 για τη διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- συμπεράσματα του Συμβουλίου της 28ης και 29ης Νοεμβρίου 2011 για ένα κριτήριο αναφοράς σχετικά με τη μαθησιακή κινητικότητα, καθορίζουν κριτήριο αναφοράς βάσει του οποίου μέχρι το 2020, τουλάχιστον το 20 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα έχουν αποκτήσει την εμπειρία μιας περιόδου σπουδών σχετικών με την τριτοβάθμια εκπαίδευση ή μιας περιόδου κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης της τοποθέτησης σε θέση εργασίας) στο εξωτερικό
- συμπεράσματα του Συμβουλίου της 28ης και 29ης Νοεμβρίου 2011 για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εκφράστηκε ικανοποίηση για την πρόθεση της Επιτροπής να αναπτύξει διεθνή ενωσιακή στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση με σκοπό τη μεγαλύτερη προβολή διεθνώς
- συμπεράσματα του Συμβουλίου της 31^{ης} Ιανουαρίου 2014 για την κινητικότητα σπουδαστών και προσωπικού, τη διεθνοποίηση των προγραμμάτων σπουδών και της ψηφιακής εκμάθησης και τη στρατηγική συνεργασία, συμπράξεις και δημιουργία υποδομών²⁰
 - ⇒ Παρά τις συντονισμένες δράσεις της ΕΕ για συμβολή στη διαδικασία της Μπολόνια και στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, δεν ήταν λίγοι αυτοί που στην αρχή της διαδικασίας άσκησαν έντονη κριτική στην Ένωση για εμπλοκή σε τομείς που δεν έχει αρμοδιότητα και για δαπάνη πενιχρών ποσών στην εκπαίδευση σε σχέση με το συνολικό προϋπολογισμό της²¹.

Βασικές προκλήσεις στην εφαρμογή της διαδικασίας²²

- Διαφορετικότητα στην εφαρμογή - Η ταχύτητα και ο βαθμός εφαρμογής επηρεάζονται από τις εθνικές εκπαιδευτικές ατζέντες και προτεραιότητες, καθώς και από την ημερομηνία της ένταξης στη διαδικασία
- Ταχέως μεταβαλλόμενο πλαίσιο - Το πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων για την ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση εξελίσσεται συνεχώς, ανάλογα με το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες των χωρών έχουν προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις, μερικές από τις οποίες μπορεί να συγκρουστούν με άλλους στόχους της διαδικασίας της Μπολόνια
- Πληροφόρηση των διακυβευματούχων και συμπλοκή - Ενώ η ανάπτυξη των πλαισίων και των αλλαγών στη νομοθεσία έχουν σε μεγάλο βαθμό επιτευχθεί, οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν ακόμα εστιάσει στην καθημερινή ζωή των φοιτητών, ακαδημαϊκών και των εργοδοτών

²⁰ Συμβούλιο, Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου για την παγκόσμια διάσταση της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2014/C 28/03)

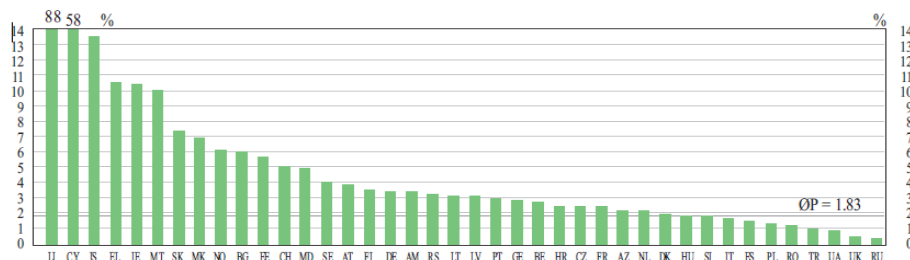
²¹ Tomusk, V., 2004

²² Crosier, D., Parveva, T., 2013

- Η επίτευξη της εναρμόνισης με σεβασμό στην ποικιλομορφία σε ένα διακυβερνητικό σύστημα²³
- Η σχέση μεταξύ δημοκρατίας και γραφειοκρατίας στη διαδικασία της Μπολόνια και οι τρεις διαστάσεις της: ενδυνάμωση της διοίκησης και ποσοτικοποίηση της έρευνας, προάσπιση πολιτικών συμφερόντων, «τυραννία» της πλειοψηφίας²⁴
- Επίτευξη ακαδημαϊκής ελευθερίας και αυτονομίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων με παράλληλη σύγκριση μέσω χρήσης ποιοτικών δεικτών²⁵

Αποτελέσματα της Διαδικασίας της Μπολόνια²⁶

- Μικρή αύξηση της κινητικότητας σπουδαστών (μ.ο 5-10%)

Source: EACEA/Eurydice, 2012.

Notes: OP = weighted average.

- Λειτουργήσε ως βέλτιστη πρακτική σε παγκόσμια κλίμακα (Καναδάς, Βόρεια Αφρική, Μέση Ανατολή, Ασία, Αυστραλία, Λατινική Αμερική και Καραϊβική κτλ.)
- Ανάπτυξη πολιτικών για τη διά βίου μάθηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αναγνώριση της διά βίου μάθησης ως αποστολή των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με σημαντικές ωστόσο αποκλίσεις στην εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών²⁷
- Σύνδεση με άλλους τομείς πολιτικής (π.χ. μετανάστευση)
- Η πλειοψηφία των χωρών αναφέρονται σε τουλάχιστον ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα ως μέρος των εθνικών μέτρων πολιτικής τους (π.χ. Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus)
- Δόθηκε έμφαση στην κοινωνική διάσταση της διαδικασίας και σε επιλεγμένες κοινωνικές ομάδες με γενικά μέτρα πολιτικής που στοχεύουν σε όλους τους μαθητές ή υποψήφιους φοιτητές (οικονομική υποστήριξη, σχέδια, προγράμματα ευαισθητοποίησης, παροχή εναλλακτικής πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής)

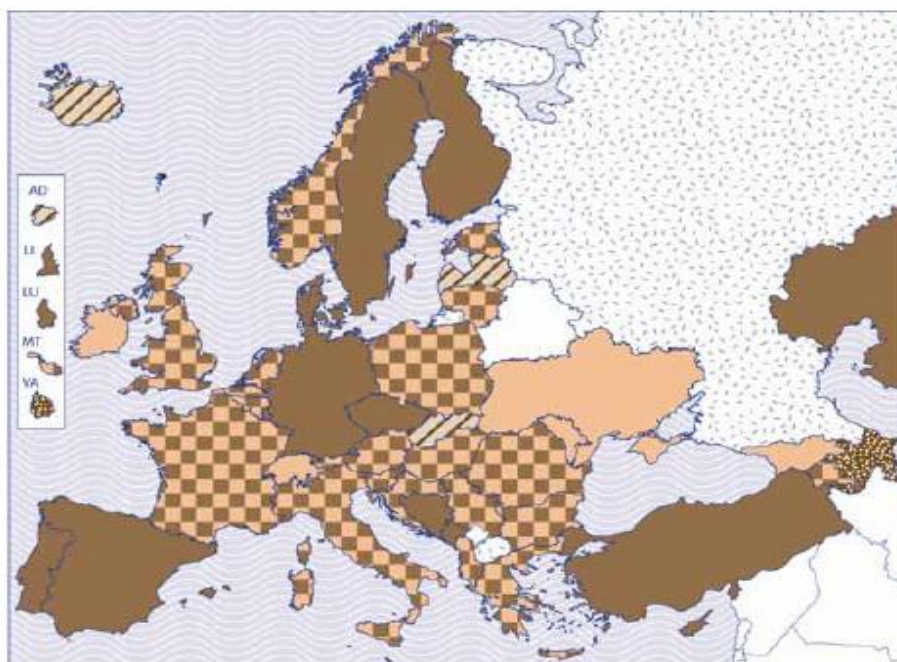
²³ Fejes, A., 2008

²⁴ Haukland, L., 2017

²⁵ Barkholt, K., 2005

²⁶ Crosier, D., Parveva, T., 2013

²⁷ Jakobi, A., Rusconi, A., 2009

- Under-represented groups are identified and targeted measures taken to counteract under-representation.
- There is a general policy approach to increase and widen participation in HE.
- Countries implementing a different approach.
- Countries whose HE policy does not reflect the goal of widening participation.
- Data not available.

- Ο βαθμός σύγκλισης των πολιτικών μεταξύ των συμμετεχόντων στη διαδικασία έγινε ισχυρότερος από ό, τι για τις μη συμμετέχουσες χώρες²⁸
- Αποτέλεσε έναν τρόπο για τα κράτη μέλη να κινηθούν πιο κοντά σε έναν τομέα ετερόκλητης πολιτικής, χωρίς να απειλείται η κυριαρχία τους σε μια καθαρά εθελοντική βάση²⁹
- Αποτέλεσε εργαλείο υπέρ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης³⁰
- Αποτέλεσε εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας για γνώση, ανάπτυξη, έρευνα και επένδυση³¹

Βασικοί διακυβευματούχοι³²

- European University Association (EUA) εκπροσωπώντας τα πανεπιστημιακά ιδρύματα
- European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE) εκπροσωπώντας τα μη πανεπιστημιακά ιδρύματα

²⁸ Voegtler, E., Knill, C., Dobbins, M., 2010

²⁹ Elken, 2017

³⁰ Hoareau, C., 2012

³¹ Birtwistle, T., 2009

³² Vukasovic, 2017

- European Student's Union (ESU) εκπροσωπώντας τη φοιτητική κοινότητα
- European Trade Union Confederation (ETUC/EI) εκπροσωπώντας το ακαδημαϊκό προσωπικό
- European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) εκπροσωπώντας τους οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας
- BusinessEurope εκπροσωπώντας την εργοδοσία

Αριθμός αντιπροσώπων των διακυβευματούχων³³:

Year of conference	EUA ⁸ (1998)	EURASHE (2003)	ESU (2003)	EI/ETUC (2005)	Business Europe (2005)	ENQA ⁹ (2005)
1998	2					
1999		1	1	1	1	
2001	5	2	10			
2003	17	4	10	1	1	1
2005	5	3	5	2	1	2
2007	6	4	5	4	2	4
2009	5	5	5	5	2	5
2010	5	5	5	4	2	3
2012	5	5	7	5	1	3
2015	4	5	6	5	2	3

³³ Vukasovic, M., Jungblut, J., Elken, M., 2015

Βασικά σημεία κριτικής³⁴

- Εάν η διαδικασία της Μπολόνια στοχεύει στο να καταστεί η ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο ως επιχείρηση, τότε επρόκειτο για εν μέρει αποτυχία δεδομένου ότι τα ηνία διατηρούν ακόμα το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία και οι ΗΠΑ
- Η εφαρμογή της διαδικασίας και η επίτευξη των στόχων της απέχει πολύ από την ολοκλήρωση σε πολλές χώρες της ΕΕ
- Η εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη συνήθη γραφειοκρατία επιβαρύνει τη διαδικασία

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ³⁵

- Εκκίνηση στη δεκαετία του '90 στο πλαίσιο της πολιτικής απασχόλησης και της διαδικασίας του Λουξεμβούργου
- Θεσπίστηκε ως εργαλείο της στρατηγικής της Λισαβόνας (2000)
- Εφαρμόζεται στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές
- Μια μορφή μη δεσμευτικού δικαίου, συμπληρωματική της κλασικής κοινοτικής μεθόδου
- Μορφή διαμόρφωσης διακυβερνητικής πολιτικής χωρίς δεσμευτικά νομοθετικά μέτρα της ΕΕ και χωρίς τροποποίηση της νομοθεσίας των κρατών-μελών της ΕΕ
- Αποτελεί πλαίσιο συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ για την επίτευξη κοινών στόχων
- Ο ρόλος της Επιτροπής περιορίζεται στην εποπτεία
- Στηρίζεται στον από κοινού προσδιορισμό των προς επίτευξη στόχων, σε μέσα μέτρησης που έχουν οριστεί από κοινού (στατιστικές, δείκτες, κατευθυντήριες γραμμές), στη συγκριτική αξιολόγηση, στη σύγκριση δηλαδή των επιδόσεων των χωρών της ΕΕ και στην ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών
- Η συμφωνία ωστόσο δεν συνεπάγεται και συμμόρφωση
- Προσφέρει ένα πλαίσιο ανταλλαγής και μάθησης και έχει προωθήσει τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο
- Η Επιτροπή με τη χρήση της ανοικτής μεθόδου συντονισμού έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο στο πλαίσιο προώθησης πρωτοβουλιών σε τομείς όπου στο παρελθόν αντιμετώπιζε έντονη αντίδραση και αντίσταση από τα κράτη μέλη³⁶
- Τα κράτη μέλη αποδέχονται την ΑΜΣ σε περιοχές όπου δεν αποδέχονταν την κοινοτική μέθοδο, διότι προσφέρει μια σειρά από μοναδικά πλεονεκτήματα. Επιτρέπει την ευελιξία στην υιοθέτηση πολιτικών πρωτοβουλιών, προσφέρει ισχυρά κίνητρα για τις χώρες αφού ελαχιστοποιεί τις απώλειες κυριαρχίας (η εφαρμογή δεν είναι υποχρεωτική) και επιτρέπει τη μετατόπιση ευθυνών (οι

³⁴ Palfreyman, D., 2008

³⁵ http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el

³⁶ Souto-Otero, M., Fleckenstein, T., Dacombe, R., 2008

εθνικοί δρώντες δύνανται να μεταθέσουν την ευθύνη στην ΕΕ για ανεπιτυχείς αποφάσεις)³⁷

Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού και η Διαδικασία της Μπολόνια³⁸

- Η εφαρμογή της διαδικασίας της Μπολόνια ακολουθεί την ΑΜΣ, η οποία αν και είναι ένα top-down μέθοδος αντιλαμβάνεται την υλοποίηση ως μια εξελικτική ανάπτυξη με την έννοια μιας μαθησιακής διαδικασίας
- Υπάρχουν διαφορετικά εθνικά πλαίσια και διαφορετικοί εθνικοί στόχοι και οπτικές στην εφαρμογή της διαδικασίας της Μπολόνια με αποτέλεσμα οι εθνικές κυβερνήσεις να χρησιμοποιούν τη διαδικασία ως μοχλό για την εφαρμογή των εθνικών προγραμμάτων τους
- Η χρήση μηχανισμών «ήπιου δικαίου», όπως η ΑΜΣ κρίνεται ανεπαρκώς αποτελεσματική, όταν οι εθνικές κυβερνήσεις προωθούν τις δικές τους πολιτικές
- Η ΑΜΣ δεν επιτρέπει το επίπεδο συντονισμού που απαιτείται για τη συνεπή εφαρμογή μιας διαδικασίας που εξαρτάται από ένα πλήθος τοπικών παραγόντων με διαφορετικές στρατηγικές, αντιλήψεις, συμφέροντα και στόχους
- Η ΑΜΣ δημιουργεί εσωτερικές εντάσεις αναμιγνύοντας στοιχεία συνεργασίας και ανταγωνισμού, ποικιλομορφίας και σύγκλισης, εφαρμογής των πολιτικών στο ρυθμό του κράτους έναντι ενός χρονοδιαγράμματος για σύγκλιση με τους στόχους της ΕΕ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ

Το δικαίωμα των πολιτών να ασκούν οικονομικές δραστηριότητες σε ένα άλλο κράτος μέλος αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα κατοχυρωμένο στη συνθήκη της ΕΕ. Εντούτοις, στο πλαίσιο των κανόνων της Εσωτερικής Αγοράς, κάθε κράτος μέλος έχει την ελευθερία να εξαρτήσει νομοθετικά την πρόσβαση σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα από την κατοχή ειδικών επαγγελματικών προσόντων τα οποία, παραδοσιακά, είναι τα επαγγελματικά προσόντα που αποκτούνται επί της εθνικής επικράτειας. Αυτό αποτελεί ένα εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των επαγγελματιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού τα άτομα που διαθέτουν τα προσόντα για να ασκήσουν το ίδιο επάγγελμα σε ένα άλλο κράτος μέλος διαθέτουν άλλα επαγγελματικά προσόντα, ήτοι, εκείνα που απέκτησαν στο δικό τους κράτος μέλος.

Επομένως, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ καθιέρωσαν κανόνες που διευκολύνουν την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων μεταξύ των κρατών μελών. Παρακάτω θα δούμε λίγο πιο αναλυτικά τις οδηγίες που εξέδωσαν τα όργανα

³⁷ Souto-Otero, M., Fleckenstein, T., Dacombe, R., 2008

³⁸ Veiga, E., Amaral, A., 2006

προκειμένου να λύσουν τα παραπάνω πρόβλημα ανάμεσα στα κράτη μέλη. Πιο συγκεκριμένα:

- Το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (EQF)
- Οδηγία 2005
- Σύσταση 2009
- Οδηγία 2013
- Έκθεση της Επιτροπής 2014
- Η Περίπτωση της Ελλάδας

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (EQF)³⁹

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων είναι ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα αναφοράς το οποίο συνδέει τα εθνικά συστήματα των διαφόρων χωρών κρατών μελών, δηλαδή τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικών προσόντων μαζί. Στην πράξη, προσπαθεί να λειτουργήσει ως ένα σύστημα μετάφρασης για τα κράτη μέλη καθιστώντας έτσι τα προσόντα πιο ευανάγνωστα. Αυτό θα βοηθήσει επομένως τους εκπαιδευόμενους και τους εργαζομένους που επιθυμούν να μετακινηθούν μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να αλλάξουν θέσεις εργασίας ή να μετακινηθούν για σπουδές μεταξύ εκπαιδευτικών ευρωπαϊκών ιδρυμάτων.

Ως μέσο για την προώθηση της διά βίου μάθησης, το EQF περιλαμβάνει τη γενική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα οκτώ επίπεδα καλύπτουν ολόκληρο το εύρος των προσόντων, τόσο από αυτά που επιτυγχάνονται στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, όσο και από αυτά που απονέμονται στο υψηλότερο επίπεδο ακαδημαϊκής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Κάθε επίπεδο πρέπει να επιτευχθεί μέσω μιας ποικιλίας εκπαιδευτικών και επαγγελματικών σταδίων.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε πως τα επίπεδα 1-4 αντιπροσωπεύουν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το επίπεδο 5 αντιπροσωπεύει την εκπαίδευση που λαμβάνουν τα άτομα μετά την δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίς ωστόσο να ξεπερνά τα 2 έτη σπουδών, το επίπεδο 6 αντιπροσωπεύει την τριτοβάθμια (πανεπιστημιακή) εκπαίδευση, το επίπεδο 7 αντιπροσωπεύει τις μεταπτυχιακές σπουδές και τέλος το επίπεδο 8 αντιπροσωπεύει τις διδακτορικές σπουδές που είναι και ο ανώτερος εκπαιδευτικός τίτλος. Πάμε τώρα να δούμε λίγο πιο αναλυτικά και τα 8 επίπεδα.

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 1** είναι:

- Βασικές γενικές γνώσεις
- Βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή απλών εργασιών

³⁹ The European Qualifications Framework for Lifelong Learning

- Εργασία ή μελέτη υπό άμεση επίβλεψη σε δομημένο πλαίσιο

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 2** είναι:

- Βασική πραγματική γνώση ενός πεδίου για εργασία ή μελέτη
- Βασικές γνωστικές και πρακτικές δεξιότητες που υποχρεούνται να χρησιμοποιούν, προκειμένου να εκτελέσουν διάφορα καθήκοντα και να λύσουν προβλήματα ρουτίνας χρησιμοποιώντας απλούς κανόνες και εργαλεία
- Εργασία ή μελέτη υπό επίβλεψη με κάποια αυτονομία

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 3** είναι:

- Γνώση γεγονότων, αρχών, διαδικασιών και γενικές έννοιες, σε ένα τομέα εργασίας ή σπουδών
- Μια σειρά γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την εκπλήρωση καθηκόντων και την επίλυση προβλημάτων, επιλέγοντας και εφαρμόζοντας βασικές μεθόδους, εργαλεία, υλικά και πληροφορίες
- Αναλαμβάνει την ευθύνη για την ολοκλήρωση των καθηκόντων στο χώρο εργασίας ή σπουδών
- Να προσαρμόσει τη δική του συμπεριφορά στις περιστάσεις για την επίλυση προβλημάτων

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 4** είναι:

- Πραγματική και θεωρητική γνώση σε ευρύτερα πλαίσια εντός ενός πεδίου εργασίας ή μελέτης
- Μια σειρά γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη δημιουργία λύσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα σε ένα πεδίο εργασίας ή μελέτης
- Να ασκεί αυτοδιαχείριση μέσα στις κατευθυντήριες γραμμές των εργασιακών ή σπουδαστικών πλαισίων που είναι συνήθως προβλέψιμες αλλά υπόκεινται σε αλλαγές
- Να εποπτεύει το συνήθη έργο των άλλων, αναλαμβάνοντας κάποια ευθύνη για την αξιολόγηση και τη βελτίωση των δραστηριοτήτων εργασίας ή μελέτης του

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 5** είναι:

- Ολοκληρωμένες, εξειδικευμένες, πραγματικές και θεωρητικές γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή μελέτης και συνειδητοποίηση των ορίων αυτής της γνώσης
- Μια ολοκληρωμένη γκάμα γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ανάπτυξη δημιουργικών λύσεων σε αφηρημένα προβλήματα
- Τη διαχείριση της άσκησης και την επίβλεψη σε περιβάλλον εργασίας ή μελέτης όπου υπάρχει απρόβλεπτη αλλαγή
- Να επανεξετάσει και να αναπτύξει τις επιδόσεις του

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 6** είναι:

- Προηγμένη γνώση ενός πεδίου εργασίας ή μελέτης, που περιλαμβάνει μια κριτική αντίληψη των θεωριών και των αρχών

- Προηγμένες δεξιότητες, που επιδεικνύουν γνώση και καινοτομία, που απαιτούνται για την επίλυση πολύπλοκων και απρόβλεπτων προβλημάτων σε ένα εξειδικευμένο τομέα εργασίας ή μελέτης
- Διαχείριση σύνθετων τεχνικών ή επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή έργων, ανάληψη ευθύνης για τη λήψη αποφάσεων σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα εργασίας ή μελέτης
- Να αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαχείριση της επαγγελματικής ανάπτυξης ατόμων και ομάδων

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 7** είναι:

- Πολύ εξειδικευμένες γνώσεις, μερικές από τις οποίες είναι στην πρώτη γραμμή της γνώσης σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδών, ως βάση για πρωτότυπη σκέψη ή / και έρευνα
- Την κριτική συνειδητοποίηση των ζητημάτων γνώσης σε έναν τομέα και στη διασύνδεση μεταξύ διαφορετικών πεδίων
- Εξειδικευμένες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων που απαιτούνται για την έρευνα ή / και την καινοτομία προκειμένου να αναπτυχθούν νέες γνώσεις και διαδικασίες και να ενσωματωθούν οι γνώσεις από διάφορους τομείς
- Να διαχειρίζονται και να μετασχηματίζουν τα διάφορα περιβάλλοντα εργασίας ή μελέτης που είναι σύνθετα, απρόβλεπτα και απαιτούν νέες στρατηγικές προσεγγίσεις
- Αναλαμβάνει την ευθύνη για τη συμβολή στις επαγγελματικές γνώσεις και πρακτικές και/ή για την αναθεώρηση των στρατηγικών επιδόσεων των ομάδων

Τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετικά με το **Επίπεδο 8** είναι:

- Γνώση στα πιο προηγμένα σύνορα ενός πεδίου εργασίας ή σπουδών και στη διεπαφή μεταξύ των πεδίων
- Τις πιο προηγμένες και εξειδικευμένες δεξιότητες και τεχνικές, συμπεριλαμβανομένης της σύνθεσης και της αξιολόγησης, που απαιτούνται για την επίλυση κρίσιμων προβλημάτων στην έρευνα ή/και την καινοτομία και για την επέκταση και τον επαναπροσδιορισμό της υπάρχουσας γνώσης ή επαγγελματικής πρακτικής
- Να επιδείξει ουσιαστική εξουσία, καινοτομία, αυτονομία, ακαδημαϊκή και επαγγελματική ακεραιότητα και σταθερή δέσμευση για την ανάπτυξη νέων ιδεών ή διαδικασιών στο προσκήνιο των εργασιακών ή σπουδαστικών πλαισίων συμπεριλαμβανομένης της έρευνας

Οδηγία 2005⁴⁰

Η θέσπιση νομοθεσίας για την αμοιβαία αναγνώριση τομέα προς τομέα (συνοδευόμενη ορισμένες φορές από πιο εκτεταμένη εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων) ήταν ανέκαθεν χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία. Για τον λόγο αυτόν, κατέστη εμφανής η

⁴⁰ Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

ανάγκη δημιουργίας ενός γενικού συστήματος αναγνώρισης της ισοτιμίας διπλωμάτων, που θα ισχύει για όλα τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα που δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο ειδικής νομοθεσίας της Ένωσης.

Η νέα αυτή γενική προσέγγιση άλλαξε την προοπτική. Πριν, η «αναγνώριση» εξαρτιόταν από την ύπαρξη ευρωπαϊκών κανόνων σχετικά με την «εναρμόνιση» του συγκεκριμένου νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος ή δραστηριότητας. Μετά, βάσει των ισχυόντων κανόνων, η «αμοιβαία αναγνώριση» κατέστη σχεδόν αυτόματη, για όλα τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, χωρίς να απαιτείται ειδικό τομεακό παράγωγο δίκαιο. Από εκείνη τη στιγμή, οι μέθοδοι «εναρμόνισης» και «αμοιβαίας αναγνώρισης» συνέχισαν να εφαρμόζονται παράλληλα, και υπήρξαν, ενίοτε, καταστάσεις στις οποίες χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο ενός συμπληρωματικού συστήματος υπό μορφή τόσο κανονισμού όσο και οδηγίας (βλέπε ψηφίσματα του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 1992 και της 15ης Ιουλίου 1996 σχετικά με τη διαφάνεια των πιστοποιητικών επαγγελματικής ικανότητας και εκπαίδευσης).

Η οδηγία σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (2005/36/EK) αποσκοπεί στην αποσαφήνιση, στην απλοποίηση και στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων οδηγιών και στη συγκέντρωση των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων του ιατρού, του οδοντιάτρου, του νοσηλευτή, του κτηνιάτρου, της μαίας, του φαρμακοποιού και του αρχιτέκτονα σε ένα νομοθετικό κείμενο. Σε αυτήν την οδηγία προσδιορίζεται, μεταξύ πολλών άλλων, με ποιον τρόπο το κράτος μέλος «υποδοχής» πρέπει να αναγνωρίζει τα επαγγελματικά προσόντα που αποκτήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος («καταγωγής»).

Έτσι το ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ και το ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ εξέδωσαν την παρούσα οδηγία 2005/36/EK σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Η οδηγία αποτελείται από 65 Άρθρα. Παρακάτω βλέπουμε μερικά εξ αυτών:

- **Άρθρο1**

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους το κράτος μέλος που εξαρτά την ανάληψη ή την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος, στην επικράτειά του, από την κατοχήκαθορισμένων επαγγελματικών προσόντων (στο εξής αναφερόμενο ως το «κράτος μέλος υποδοχής») αναγνωρίζει, για την ανάληψη και την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος, τα επαγγελματικά προσόντα που έχουν αποκτηθεί σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη (στο εξής αναφερόμενα ως «κράτη μέλη καταγωγής») δίνοντας στον κάτοχό τους το δικαίωμα να ασκεί εκεί αυτό το επάγγελμα.

- **Άρθρο 2**

Πεδίο εφαρμογής

1) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου απέκτησε τα επαγγελματικά προσόντα του είτε ως αυτοαπασχολούμενος είτε ως μισθωτός, συμπεριλαμβανομένων των ασκούντων ελευθέρια επαγγέλματα.

2) Κάθε κράτος μέλος μπορεί να επιτρέψει, σύμφωνα με τις κανονιστικές ρυθμίσεις του, την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος στην επικράτειά του, κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α), στους υπηκόους κρατών μελών που είναι κάτοχοι επαγγελματικών προσόντων τα οποία δεν έχουν αποκτηθεί σε κράτος μέλος. Όσον αφορά τα επαγγέλματα που εμπίπτουν στον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο ΙΙΙ, αυτή η πρώτη αναγνώριση πρέπει να συντελείται στο πλαίσιο των ελάχιστων όρων εκπαίδευσης που ορίζονται στο εν λόγω κεφάλαιο.

3) Όταν για ένα συγκεκριμένο νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα έχουν θεσπισθεί, με χωριστή κοινοτική νομοθετική πράξη, άλλες ειδικές ρυθμίσεις που σχετίζονται άμεσα με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσώπων, δεν εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

- **Άρθρο 11**

Επίπεδα προσόντων

α) βεβαίωση επάρκειας που χορηγείται από αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους.

β) πιστοποιητικό που βεβαιώνει επιτυχή ολοκλήρωση κύκλου σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

γ) δίπλωμα που πιστοποιεί ότι ολοκληρώθηκε επιτυχώς α) είτε εκπαίδευση μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου β) είτε κύκλος εκπαίδευσης με ειδική διάρθρωση που περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙ

δ) δίπλωμα που βεβαιώνει επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαίδευσης μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου, διάρκειας τουλάχιστον τριών και όχι άνω των τεσσάρων ετών ή ισοδύναμης διάρκειας υπό καθεστώς μερικής παρακολούθησης, σε πανεπιστήμιο ή ίδρυμα ανώτερης εκπαίδευσης ή άλλο ίδρυμα του αυτού εκπαιδευτικού επιπέδου, καθώς και την ενδεχομένως

απαιτούμενη επιπλέον αυτού του κύκλου μεταδευτεροβάθμιων σπουδών επαγγελματική κατάρτιση.

ε) δίπλωμα που πιστοποιεί ότι ο κάτοχος ολοκλήρωσε επιτυχώς κύκλο μεταδευτεροβάθμιων σπουδών ελάχιστης διάρκειας τεσσάρων ετών ή αντίστοιχης διάρκειας υπό καθεστώς μερικής παρακολούθησης, σε πανεπιστήμιο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή σε άλλο ίδρυμα ανάλογου επιπέδου, καθώς και ενδεχομένως, την επαγγελματική κατάρτιση που μπορεί να απαιτείται συμπληρωματικά προς τον εν λόγω κύκλο μεταδευτεροβάθμιων σπουδών.

Σύσταση 2009⁴¹

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκδωσαν την σύσταση 2009/C 155/02 για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET). Σύμφωνα λοιπόν με την σύσταση 2009, συνιστούν στα κράτη μέλη:

1) Να προωθήσουν το ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση («ECVET»), όπως ορίζεται στα παραρτήματα I και II, σε όλα τα επίπεδα του EQF όσον αφορά επαγγελματικά προσόντα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, για να διευκολύνουν τη διασυνοριακή κινητικότητα και την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στον τομέα της VET και τη διά βίου μάθηση χωρίς σύνορα.

2) Να δημιουργήσουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις και να θεσπίσουν μέτρα, κατά περίπτωση, ούτως ώστε από το 2012, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, και με βάση δοκιμαστική και πειραματική εφαρμογή, το ECVET να μπορέσει σταδιακά να εφαρμοσθεί στα επαγγελματικά προσόντα της VET σε όλα τα επίπεδα του EQF και να χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της μεταφοράς, της αναγνώρισης και της συσσώρευσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που έχουν επιτύχει οι πολίτες σε τυπικά και, κατά περίπτωση, σε άτυπα και μη τυπικά πλαίσια.

3) Να υποστηρίξουν την ανάπτυξη εθνικών και ευρωπαϊκών συμπράξεων και δικτύων, στα οποία να συμμετέχουν οι φορείς που είναι αρμόδιοι για τα προσόντα και τους τίτλους, οι πάροχοι επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι κοινωνικοί εταίροι και οι άλλοι σχετικοί παράγοντες, με ειδική αποστολή τον πειραματισμό, την εφαρμογή και την προώθηση του ECVET.

⁴¹ Σύσταση 2009/C 155/02 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

4) Να μεριμνούν ώστε οι πολίτες και οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της VET να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και οδηγίες για τη χρήση του ECVET, διευκολύνοντας παράλληλα την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, να εξασφαλίσουν ότι η εφαρμογή του ECVET στα επαγγελματικά προσόντα τυγχάνει της κατάλληλης δημοσιότητας από τις αρμόδιες αρχές και ότι τα σχετικά έγγραφα «Europass», που εκδίδουν οι αρμόδιες αρχές, περιλαμβάνουν σαφείς σχετικές πληροφορίες.

5) Να εφαρμόζουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, τις κοινές αρχές διασφάλισης της ποιότητας στη VET που διατυπώνονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 28^{ης} Μαΐου 2004, σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, κατά τη χρήση του ECVET, ιδιαιτέρως σε σχέση με την αξιολόγηση, την επικύρωση και την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

6) Να μεριμνούν για την ύπαρξη λειτουργικών μηχανισμών συντονισμού και παρακολούθησης στα κατάλληλα επίπεδα, σύμφωνα με τη νομοθεσία, τις δομές και τις απαιτήσεις κάθε κράτους μέλους, ούτως ώστε να κατοχυρώνεται η ποιότητα, η διαφάνεια και η συνοχή των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται για την εφαρμογή του ECVET.

Επίσης όσον αφορά την Επιτροπή:

1) Να υποστηρίζει τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων στα οποία αναφέρονται τα σημεία 1 έως 6 και κατά την εφαρμογή των αρχών και των τεχνικών προδιαγραφών του ECVET, που ορίζονται στο παράρτημα II, ιδίως διευκολύνοντας τις δοκιμές, τη συνεργασία, την αλληλοδιδασκαλία, την προώθηση και την υλοποίηση ενεργειών ενημέρωσης και διαβούλευσης και διασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, την πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων πολιτών στο υλικό καθοδήγησης.

2) Να καταρτίζει οδηγούς χρήσης και σχετικά «εργαλεία», και να προσαρμόζει τα σχετικά έγγραφα Europass, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους εθνικούς και Ευρωπαίους εμπειρογνώμονες και χρήστες, να αναπτύξει εμπειρία για τη βελτίωση της συμβατότητας και της συμπληρωματικότητας μεταξύ του ECVET και του ECTS, που χρησιμοποιείται στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και χρήστες σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, και να παρέχει τακτική πληροφόρηση για τις εξελίξεις του ECVET.

3) Να προωθεί, και να συμμετέχει, μαζί με τα κράτη μέλη, σε ευρωπαϊκό δίκτυο ECVET, στο οποίο συμμετέχουν παράγοντες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της VET, καθώς και τα αρμόδια εθνικά ιδρύματα, με σκοπό τη διάδοση και την υποστήριξη του ECVET εντός των κρατών μελών και τη συγκρότηση διαρκούς βάσης για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ κρατών μελών· να δημιουργήσει, από τους συμμετέχοντες στο δίκτυο αυτό, ομάδα χρηστών ECVET με στόχο να συμβάλει στην ενημέρωση του οδηγού χρήσης και στην ποιότητα και τη συνολική συνοχή της διαδικασίας συνεργασίας για την εφαρμογή του ECVET.

4) Να παρακολουθεί τις αναληφθείσες ενέργειες και να εξασφαλίζει την κατάλληλη συνέχεια, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων της δοκιμαστικής και πειραματικής εφαρμογής και μετά την αξιολόγηση και αποτίμηση της παρούσας δράσης, η οποία διεξάγεται σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, να υποβάλει έκθεση, μέχρι τις 18 Ιουνίου 2014, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την πείρα που θα έχει αποκτηθεί και τις συνέπειες για το μέλλον, συμπεριλαμβανομένης, εν ανάγκη, της επανεξέτασης και της προσαρμογής της παρούσας σύστασης, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνεται η ενημέρωση των τεχνικών παραρτημάτων και του υλικού καθοδήγησης, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη.

Οδηγία 2013⁴²

Στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα, βάσει των αποτελεσμάτων των διαφόρων διεργασιών διαβούλευσης. Οι σημαντικότερες βασικές προτάσεις περιλαμβάνουν:

- την καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Επαγγελματικής Ταυτότητας
- την εναρμόνιση των ελάχιστων απαιτήσεων κατάρτισης
- την αυτόματη αναγνώριση επτά επαγγελμάτων: του αρχιτέκτονα, του οδοντιάτρου, του ιατρού, του νοσηλευτή, της μαίας, του φαρμακοποιού και του κτηνιάτρου
- την εισαγωγή του Συστήματος Πληροφόρησης της Εσωτερικής Αγοράς που επιτρέπει την ενισχυμένη συνεργασία για την αναγνώριση των τίτλων σπουδών.

Κύριος σκοπός της πρότασης ήταν να διευκολύνει και να βελτιώσει την κινητικότητα των επαγγελματιών σε ολόκληρη την ΕΕ και να βοηθήσει στην κάλυψη των ελλείψεων ορισμένων κρατών μελών σε προσωπικό. Έτσι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδίδουν την οδηγία 2013/55/ΕΕ η οποία εκδόθηκε στις 20 Νοεμβρίου του 2013 για την τροποποίηση της οδηγίας 2005/36/ΕΚ σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων προκειμένου να καλύψουν ελλείψεις που εντοπίστηκαν στην οδηγία 2005.

⁴² Οδηγία 2013/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Έκθεση 2014⁴³

Η Επιτροπή το 2014 δημιουργεί μία έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Σε επίπεδο συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK), σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, περισσότερες από 20 χώρες έχουν ενοποιήσει τις προσεγγίσεις τους όσον αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας. Σήμερα, τα περισσότερα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ έχουν πρότυπα ποιότητας για τους παρόχους EEK, τα οποία χρησιμοποιούνται, κατά κύριο λόγο, ως προϋπόθεση χρηματοδότησης και πιστοποίησης και/ή απαιτούνται στο πλαίσιο της νομοθεσίας. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη συλλέγουν στοιχεία με στόχο να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των συστημάτων τους και έχουν καταρτίσει για τον σκοπό αυτό κατάλληλες μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων, π.χ. ερωτηματολόγια και δείκτες/μετρήσιμα στοιχεία. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει αυτομάτως ότι οι διαδικασίες επανεξετάζονται τακτικά και ότι καταρτίζονται σχέδια δράσης για αλλαγές, αφού, όπως προκύπτει από την έρευνα, μόνο το ένα τρίτο περίπου των χωρών διενεργούν πάντα τακτικές αξιολογήσεις και εκπονούν σχέδια δράσης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη δημοσιεύουν στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα των διαθέσιμων αξιολογήσεων.

Η συντριπτική πλειονότητα των χωρών έχει θεσπίσει μηχανισμούς και διαδικασίες για τον προσδιορισμό των αναγκών κατάρτισης στην αρχική EEK και οι περισσότερες από αυτές εφαρμόζουν τέτοιους μηχανισμούς και για τη συνεχή EEK. Ωστόσο, απαιτείται διεξοδική ανάλυση ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα αυτών των συστημάτων, οι συνέργειές τους με το πανόραμα δεξιοτήτων στην ΕΕ, καθώς και το κατά πόσον η συμμετοχή του επαγγελματικού τομέα (ιδίως των επαγγελματικών οργανώσεων και των επιχειρήσεων) συντελείται με συνεργατικό/διαβουλευτικό τρόπο, αφού αυτό έχει αποδειχθεί ότι είναι σημαντικό για τον σχεδιασμό προσόντων υψηλής ποιότητας που να βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Σε επίπεδο παρόχων EEK, σύμφωνα πάλι με τα αποτελέσματα τόσο η υποστήριξη της μάθησης και οι εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές υψηλής ποιότητας, όσο και η αποτελεσματική ηγεσία που ασκείται από ειδικευμένο εκπαιδευτικό ηγέτη αποτελούν σημαντικούς παράγοντες· ωστόσο, οι πάροχοι EEK εξασφαλίζουν με μεγαλύτερη επιτυχία εξαιρετική EEK ακόμα και όταν υπάρχουν στρατηγικές διασυνδέσεις και

⁴³ European inventory on validation of non-formal and informal learning 2014.

δικτύωση με την ευρύτερη οικονομική κοινότητα σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Οι περισσότερες χώρες είτε έχουν είτε πρόκειται να θεσπίσουν κοινό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας των παρόχων ΕΕΚ, συμβατό με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ. Σχεδόν όλες οι χώρες διενεργούν εκ του νόμου εξωτερική αξιολόγηση των παρόχων ΕΕΚ, ενώ 22 χώρες απαιτούν από τους παρόχους ΕΕΚ να εφαρμόζουν εσωτερικούς μηχανισμούς διασφάλισης της ποιότητας, και σε άλλες έξι χώρες [BE (γαλλόφωνες περιοχές), BG, FR, IT, LT και SK] αυτό είναι προαιρετικό, αλλά συνιστάται.

Συμπεράσματα της αξιολόγησης⁴⁴

Οι προβληματισμοί που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Το EQAVET συνέβαλε στην προώθηση ενός πνεύματος ποιότητας στο πλαίσιο της ΕΕΚ στις ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στην πρακτική εφαρμογή του, πρωτίστως μέσω της κατάρτισης επιχειρησιακών μέτρων για την ποιότητα στο πλαίσιο του δικτύου EQAVET.
- Ωστόσο, αυτά τα μέτρα εστιάστηκαν στην παροχή (κυρίως αρχικής και εν μέρει συνεχούς) ΕΕΚ στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, και ιδίως στα σχολεία, με λιγότερο αισθητό αντίκτυπο στη μάθηση στον χώρο εργασίας και στη μη τυπική μάθηση (η οποία αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της συνεχούς ΕΕΚ, αλλά θα μπορούσε επίσης να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην αρχική ΕΕΚ σε διπλά συστήματα).
- Η ευέλικτη προσέγγιση του EQAVET, που παρέχει εργαλεία προς επιλογή και προσαρμογή, διευκόλυνε τη χρήση του αλλά, ταυτόχρονα, μείωσε τις δυνατότητές του ως κοινού γλωσσικού και εννοιολογικού πλαισίου μεταξύ των χωρών.

Ως εκ τούτου, ανακύπτει η αδήριτη ανάγκη να αυξηθεί η συνεργασία με άλλα ευρωπαϊκά μέσα για τη διασφάλιση της ποιότητας και τη διαφάνεια.

Η Περίπτωση της Ελλάδας⁴⁵

Στις 4 Ιουλίου 2005 ασκήθηκε προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας λόγω παραβάσεως του συγκεκριμένου άρθρου ως προς τους εργαζόμενους και την αναγνώριση προσόντων.

⁴⁴ European inventory on validation of non-formal and informal learning 2014.

⁴⁵ «Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 89/48/ΕΟΚ – Εργαζόμενοι – Αναγνώριση διπλωμάτων» κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (NetLaw.gr)

Συγκεκριμένα η Επιτροπή ζητούσε από το δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία:

- Δεν αναγνώριζε τα διπλώματα που χορηγήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές άλλου κράτους μέλους στο πλαίσιο σπουδών βάσει συμφωνιών δικαιοχρήσεως
- Επιβάλλει αντισταθμιστικά μέτρα σε περισσότερες περιπτώσεις από όσες επιτρέπει η οδηγία
- Ανέθετε στο Συμβούλιο Αναγνώρισεως Επαγγελματικής Ισοτιμίας Τίτλων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης την αρμοδιότητα να εξετάζει αν το «εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο οποίο πραγματοποίησε την επαγγελματική του εκπαίδευση ο αιτών, ανήκει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση» και κατά πόσον «ο αιτών διαθέτει την απαραίτητη επαγγελματική πείρα, στην περίπτωση που η διάρκεια της εκπαιδεύσεως υπολείπεται κατά ένα τουλάχιστον έτος αυτής που απαιτείται στην Ελλάδα για την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος»
- Δεν λάμβανε υπόψη την επαγγελματική αναγνώριση των προσόντων όσον αφορά την απασχόληση στον δημόσιο τομέα και όσον αφορά την εγγραφή στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος και
- Απαιτούσε για την εγγραφή στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, την προσκόμιση δικαιολογητικών θεωρημένων από ελληνική προξενική αρχή και μεταφρασμένων από το Υπουργείο Εξωτερικών ή από δικηγόρο

Με αποτέλεσμα να παραβιάζει τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1, 3, 4, 7, 8 και 10 της οδηγίας 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισεως των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαιδεύσεως που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών (ΕΕ 1989, L19, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2001/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2001.

Το Δικαστήριο τελικά αποφασίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1, 3, 4, 8 και 10 της οδηγίας 89/48, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2001/19. Αυτό οδήγησε έτσι στο **Προεδρικό Διάταγμα 38/2010**⁴⁶ «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, και άλλες διατάξεις» του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, ενσωματώνει μεταξύ άλλων και την Οδηγία:

- 2005/36/ΕΚ «Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων».

⁴⁶ Προεδρικό Διάταγμα 38/2010 – Υπουργείο Παιδείας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας⁴⁷

Το Φεβρουάριο του 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση, Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας» εγκαινιάζει μία νέα αναθεωρημένη βάση για τη Στρατηγική της Λισαβόνας. Η ανακοίνωση αναφέρει:

- οι ενέργειες της Ευρώπης χρειάζονται καλύτερη στοχοθέτηση
- πρέπει να υπάρξει κινητοποίηση για τη στήριξη της αλλαγής
- πρέπει να απλουστευτεί και να οργανωθεί ορθολογικά η στρατηγική της Λισαβόνας

Βασικός στόχος:

- επίτευξη ισχυρότερης, βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης και δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης

Σύνδεση με τις εκπαιδευτικές πολιτικές:

προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος οι πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης αναγνωρίζονται ως συμπληρωματικές των πολιτικών απασχόλησης με τους εξής τρόπους:

- **Γνώση και καινοτομία παράγοντες οικονομικής μεγέθυνσης:**

Η διάδοση των γνώσεων μέσω ενός εκπαιδευτικού συστήματος υψηλής ποιότητας εγγυάται με τον καλύτερο τρόπο τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Ένωσης. Ειδικότερα, η Ένωση πρέπει να εξασφαλίσει, χάρη στην ολοκλήρωση του Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ότι τα πανεπιστήμια μας μπορούν να ανταγωνιστούν τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Η αύξηση του μεριδίου του ΑΕΠ που αφιερώνεται στις δαπάνες σε έρευνα και ανάπτυξη από 1,9% σε 3%.

- **Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης:**

Περισσότερη επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων. Η Ευρώπη χρειάζεται περισσότερες και καλύτερες επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Εάν δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο στην απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου εκπαίδευση, τα άτομα θα μπορούν ευκολότερα να μετακινηθούν σε νέες θέσεις απασχόλησης. Σε αυτό θα βοηθήσουν η έγκριση του

⁴⁷ COM(2005) 24 τελικό

προγράμματος δια βίου εκπαίδευσης σε επίπεδο ΕΕ και, το 2006, η παρουσίαση εθνικών στρατηγικών δια βίου εκπαίδευσης από τα κράτη μέλη.

- **Οικονομική μεγέθυνση και απασχόληση στο επίκεντρο:**

Η αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης πρέπει να συμβαδίζουν. Η ισχυρή έμφαση που δίδεται στη γνώση, στην εκπαίδευση και την καινοτομία, στο πλαίσιο της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας, θα δημιουργήσει για τα άτομα την ευκαιρία αύξησης της παραγωγικότητάς τους και θα εξασφαλίσει ότι συνολικά η παραγωγικότητά μας αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς.

- **Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Νέα Γενιά:**

Ο τομέας δράσης «Περισσότερες επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων» περιέχει πολλά μέτρα που αφορούν ειδικά τη νέα γενιά και αποσκοπούν στο να της προσφέρουν το ανθρώπινο κεφάλαιο και τις δεξιότητες που απαιτούνται σε μια δυναμική οικονομία η οποία στηρίζεται στη γνώση. Παραδείγματα τέτοιων μέτρων είναι η αύξηση και η βελτίωση της απόδοσης των επενδύσεων που έχουν αφιερωθεί στην εκπαίδευση, η μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο ή των μαθητών με χαμηλή επίδοση, και η αύξηση της συμμετοχής σε σπουδές μαθηματικών, επιστημών, τεχνολογίας και μηχανολογίας.

- **Περισσότερες επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο με καλύτερη εκπαίδευση και δεξιότητες:**

Η διαρθρωτική αλλαγή, η μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και η αύξηση της παραγωγικότητας απαιτούν συνεχείς επενδύσεις σε εξειδικευμένο και προσαρμόσιμο εργατικό δυναμικό. Οι οικονομίες που διαθέτουν εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό βρίσκονται σε καλύτερη θέση για να δημιουργούν και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις νέες τεχνολογίες. Το επίπεδο εκπαίδευσης στην Ευρώπη δεν είναι αρκετά υψηλό ώστε να εξασφαλίζει στην αγορά εργασίας τις απαραίτητες δεξιότητες και να παράγει νέα γνώση που μπορεί εν συνεχεία να διαδοθεί στο σύνολο της οικονομίας. Η έμφαση που δίνεται στη συνεχή εκπαίδευση και στην δια βίου κατάρτιση καθώς και στις γνώσεις στην οικονομική ζωή, αντανακλά επίσης τη διαπίστωση ότι η ανύψωση του επιπέδου εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων αποτελεί σημαντική συνεισφορά στην κοινωνική συνοχή.

- **Διά βίου εκπαίδευση:**

Η αρμοδιότητα για τον εκσυγχρονισμό και τη μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ανήκει κυρίως στα κράτη μέλη. Εντούτοις, υπάρχουν ορισμένες βασικές δράσεις που πρέπει να εφαρμοστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να διευκολυνθεί και να προωθηθεί αυτή η διαδικασία. Ο νομοθέτης πρέπει να εγκρίνει μέχρι το τέλος του 2005 την

πρόταση για ένα νέο Πρόγραμμα δια βίου εκπαίδευσης που θα αντικαταστήσει τη σημερινή γενεά εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων κατάρτισης από το 2007 και μετά, ώστε να επιτραπεί η αποτελεσματική και έγκαιρη εφαρμογή του. Πρέπει επίσης να διατεθεί σ' αυτό το πρόγραμμα ένας προϋπολογισμός ανάλογος με τους στόχους του. Τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους για την εφαρμογή Στρατηγικών δια βίου εκπαίδευσης μέχρι το έτος 2006.

Απόφαση του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουλίου 2005 για τις κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών⁴⁸

Συμπληρωματικά στην Αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας και προς επίτευξη των στόχων της εκδίδονται οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση:

- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 17: Να εφαρμοστούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής
- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 18: Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασιζόμενη στον κύκλο ζωής
- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 19: Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αυτή αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων
- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 20: Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας
- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 21: Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την ασφάλιση της απασχόλησης και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων
- Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 22: Να εξασφαλιστεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία
- **Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 23: Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο**
 - ⇒ σφαιρικές πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης και δράση προκειμένου να διευκολυνθεί σημαντικά η πρόσβαση στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, στη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των μαθητιών και της επιχειρηματικής κατάρτισης.
 - ⇒ σημαντική μείωση του αριθμού όσων εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο.
 - ⇒ αποτελεσματικές στρατηγικές διά βίου μάθησης, ανοικτές σε όλους σε σχολεία, επιχειρήσεις, δημόσιες αρχές και νοικοκυριά, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις, συμπεριλαμβανομένων και των κατάλληλων κινήτρων και μηχανισμών επιμερισμού του κόστους, με προοπτική την αύξηση της συμμετοχής στη συνεχή κατάρτιση και στην κατάρτιση στο χώρο εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, ιδίως για τους ανειδίκευτους και τους μεγαλύτερους στην ηλικία εργαζόμενους.

⁴⁸ (2005/600/EK)

- **Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 24: Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες**

- ⇒ βελτίωση και διασφάλιση της ελκυστικότητας, του ανοίγματος των προτύπων εκπαίδευσης και κατάρτισης και της εφαρμογής προτύπων υψηλής ποιότητας, διεύρυνση της προσφοράς ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης και εξασφάλιση ευέλικτων μεθόδων μάθησης, καθώς και διεύρυνση των δυνατοτήτων κινητικότητας των σπουδαστών και των επιμορφωμένων ατόμων.
- ⇒ διευκόλυνση και διαφοροποίηση της πρόσβασης για όλους στην εκπαίδευση και κατάρτιση και στη γνώση μέσω της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, των υπηρεσιών οικογενειακής στήριξης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και, εφόσον ενδείκνυται, των νέων μορφών επιμερισμού του κόστους.
- ⇒ ανταπόκριση σε νέες ανάγκες απασχόλησης, βασικές ικανότητες και μελλοντικές απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες, με τη βελτίωση του ορισμού και την ανάπτυξη της διαφάνειας προσόντων, της αποτελεσματικής τους αναγνώρισης και της επικύρωσης της άτυπης και ανεπίσημης μάθησης.

Ευρώπη 2020 – Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη⁴⁹

*«Η Επιτροπή προτείνει πέντε μετρήσιμους στόχους για την ΕΕ μέχρι το 2020 που θα κατευθύνουν την όλη διαδικασία και θα μετασχηματιστούν σε εθνικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί αφορούν την απασχόληση, την έρευνα και την καινοτομία, την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια, την **εκπαίδευση** και την καταπολέμηση της φτώχειας. Αντιπροσωπεύουν τον προσανατολισμό που πρέπει να έχουμε και αποτελούν σημεία αναφοράς που καθιστούν μετρήσιμες τις επιτυχίες μας».*

Οι στόχοι είναι αλληλένδετοι.

⁴⁹ COM(2010) 2020 τελικό

Ως προς το στόχο της εκπαίδευσης:

- Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Τα καλύτερα επίπεδα εκπαίδευσης συμβάλλουν στην απασχολησιμότητα και η πρόοδος στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης συμβάλλει στη μείωση της φτώχειας. Η μεγαλύτερη ικανότητα για έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και καινοτομία, σε όλους τους τομείς της οικονομίας, σε συνδυασμό με την αυξημένη αποδοτικότητα των πόρων θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και θα προωθήσει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- Προώθηση των εταιρικών σχέσεων γνώσης και ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της εκπαίδευσης, των επιχειρήσεων, της έρευνας και καινοτομίας, χρησιμοποιώντας και το EIT, και προώθηση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων.
- Ολοκλήρωση και ενίσχυση των προγραμμάτων της ΕΕ για την κινητικότητα, τα πανεπιστήμια και τους ερευνητές (όπως τα Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus και Marie Curie) και σύνδεση με εθνικά προγράμματα και πόρους.
- Επιτάχυνση του προγράμματος εκσυγχρονισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (προγράμματα σπουδών, διοίκηση και χρηματοδότηση) ιδίως με την αξιολόγηση των επιδόσεων των πανεπιστημίων και των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων σε ένα συνολικό πλαίσιο.
- Προώθηση της αναγνώρισης της άτυπης και ανεπίσημης μάθησης, καθώς θεωρείται ο συνδετικός κρίκος μεταξύ εκπαίδευσης και απασχόλησης⁵⁰
- Δρομολόγηση ενός πλαισίου για την απασχόληση των νέων που θα παρουσιάζει τις πολιτικές που αποβλέπουν στη μείωση του ποσοστού ανεργίας στους νέους. Το πλαίσιο αυτό πρέπει να προωθεί, από κοινού με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους, την είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας μέσω μαθητείας, περιόδων άσκησης ή άλλης εργασιακής εμπειρίας, καθώς και μέσω ενός προγράμματος («Η πρώτη σας θέση εργασίας μέσω του EURES ») που αποσκοπεί στην αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης για νέους ευνοώντας την κινητικότητα στην ΕΕ.
- Ισχυρή ώθηση στο στρατηγικό πλαίσιο συνεργασίας για την εκπαίδευση και την κατάρτιση με συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων. Τούτο θα έπρεπε να οδηγήσει ιδίως στην εφαρμογή των αρχών της δια βίου μάθησης (σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους, τους εμπειρογνώμονες) χρησιμοποιώντας και ευέλικτες οδούς μάθησης που συνδυάζουν διάφορους τομείς και επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενισχύοντας την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Πρέπει να ζητηθεί η γνώμη των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να αναπτυχθεί μια δική τους πρωτοβουλία στον εν λόγω τομέα.

⁵⁰ Werquin, P., 2012

- Διασφάλιση ότι τα προσόντα που απαιτούνται για συμμετοχή στη δια βίου μάθηση και στην αγορά εργασίας αποκτώνται και αναγνωρίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της γενικής, επαγγελματικής, ανώτερης εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων και να αναπτύξει μια κοινή γλώσσα και ένα επιχειρησιακό εργαλείο για την εκπαίδευση/κατάρτιση και την εργασία: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δεξιοτήτων, προσόντων και επαγγελμαμάτων (ESCO).

Δια βίου μάθηση

- Η αύξηση του επιπέδου δεξιοτήτων θεωρείται γενικά ως ένα βασικό εργαλείο για την προώθηση της καινοτομίας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης: η στρατηγική της Λισαβόνας και η στρατηγική Ευρώπη 2020 αναδεικνύει την αύξηση της δια βίου μάθησης ως ένα σημαντικό στόχο για το μέλλον της Ευρώπης.
- Στις περισσότερες χώρες, παρατηρείται μια γενική αύξηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.
- Όσον αφορά το μορφωτικό τους επίπεδο, οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες εξακολουθούν να αυξάνουν το μορφωτικό τους επίπεδο και σε ορισμένες χώρες (όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Νορβηγία και η Ισλανδία), το κάνουν ακόμη και με την ίδια ταχύτητα όπως οι μικρότερες ηλικιακές ομάδες.⁵¹

⁵¹ Beblavy, M., Thum, A.-E., Potjagailo, G., 2014

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Συνοψίστε τους βασικούς σταθμούς και τις βασικές αρχές της Διαδικασίας της Μπολόνια.
- Ποιο είναι το βασικό εργαλείο εφαρμογής της Διαδικασίας της Μπολόνια;
- Περιγράψτε συνοπτικά τα οκτώ επίπεδα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων.
- Ποια είναι η προστιθέμενη αξία της Οδηγίας 2013/55/ΕΚ;
- Συνοψίστε τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου για την απασχόληση (2005).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Amélia Veiga & Alberto Amaral (2006) The open method of coordination and the implementation of the Bologna process, *Tertiary Education and Management*, 12:4, 283-295

Anja P. Jakobi & Alessandra Rusconi (2009) Lifelong learning in the Bologna process: European developments in higher education, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 39:1, 51-65, DOI: 10.1080/03057920801936977

Ανακοίνωση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση, Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας», COM(2005) 24 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», COM(2010) 2020 τελικό

Απόφαση του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουλίου 2005 για τις κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, (2005/600/EK)

BFUGMeeting_LU_LI_48_6.1a Last modified: 14.09.2015

Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area, March 12, 2010

Cardoso, Ana Rute; Portela, Miguel; Sá, Carla; Alexandre, Fernando (2006) : Demand for higher education programs: the impact of the Bologna process, IZA

Cécile Hoareau (2012) Deliberative governance in the European Higher Education Area. The Bologna Process as a case of alternative governance architecture in Europe, *Journal of European Public Policy*, 19:4, 530-548, DOI: 10.1080/13501763.2011.610690

Γκόβαρης, Χ., Ρουσσάκης, Ι. (2008) *Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές στην Εκπαίδευση*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Crosier, David, Parveva, Teodora (2013). *The Bologna Process: Its impact on higher education development in Europe and beyond*. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning

David Palfreyman (2008) The legal impact of Bologna implementation: exploring criticisms and critiques of the Bologna process, *Education and the Law*, 20:3, 249-257, DOI: 10.1080/09539960903003974

Discussion Papers, No. 2532, <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:101:1-2008042981>

European Commission; Cedefop; ICF International (2014). European inventory on validation of non-formal and informal learning 2014. Final synthesis report
<http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2014/87244.pdf>

Fejes, Andreas (2008). European Citizens under Construction: The Bologna process analysed from a governmentality perspective. *Educational Philosophy and Theory*, 40, 4, 515-530

http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el

http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/lrc_EN.asp

<https://www.ehea.info/pid34249/members.html>

<http://www.ehea.info/pid34250/members.html>

<https://www.ehea.info/pid34260/tools.html>

Kasper Barkholt (2005) The Bologna Process and Integration Theory: Convergence and Autonomy, *Higher Education in Europe*, 30:1, 23-29, DOI: 10.1080/03797720500087980

Keeling, Ruth (2006). The Bologna Process and the Lisbon Research Agenda: the European Commission's expanding role in higher education discourse. *European Journal of Education*, 41, 2, 203-223

Linda Haukland (2017) The Bologna Process: the democracy–bureaucracy dilemma, *Journal of Further and Higher Education*, 41:3, 261-272, DOI: 10.1080/0309877X.2015.1070403

Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area, Bucharest Communiqué, 2012

Manuel Souto-Otero , Timo Fleckenstein & Rod Dacombe (2008) Filling in the gaps: European governance, the open method of coordination and the European Commission, *Journal of Education Policy*, 23:3, 231-249, DOI: 10.1080/02680930801987786

Mari Elken (2017) Standardization of (higher) education in Europe – policy coordination 2.0?, *Policy and Society*, 36:1, 127-142

Martina Vukasovic (2017) Stakeholder organizations in the European higher education area: exploring transnational policy dynamic, *Policy and Society*, 36:1, 109-126

Martina Vukasovic, Jens Jungblut & Mari Elken (2015): Still the main show in town? Assessing political saliency of the Bologna Process across time and space, *Studies in Higher Education*, DOI: 10.1080/03075079.2015.1101755

Miroslav Beblavy, Anna-Elisabeth Thum & Galina Potjagailo (2014) Learning at every age? Life cycle dynamics of adult education in Europe, *Studies in Continuing Education*, 6:3, 358-379, DOI: 10.1080/0158037X.2014.918537

Οδηγία 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Οδηγία 2013/55/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 89/48/ΕΟΚ – Εργαζόμενοι – Αναγνώριση διπλωμάτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (NetLaw.gr)

Patrick Werquin (2012) The missing link to connect education and employment: recognition of non-formal and informal learning outcomes , *Journal of Education and Work*, 25:3, 259-278, DOI: 10.1080/13639080.2012.687574

Realising the European Higher Education Area, Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003

Προεδρικό Διάταγμα 38/2010 – Υπουργείο Παιδείας

Steven D. Roper (2007) Review of The Bologna Process—Harmonizing Europe's Higher Education , *Journal of Political Science Education*, 3:1, 107-108, DOI: 10.1080/15512160601126403

Suárez, Isabel Carrera, Suárez, Laura Viñuela (2005). *The Impact of the Bologna Process on Disciplinization Comparative Report*.

Συμβουλιο, Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου για την παγκόσμια διάσταση της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2014/C 28/03)

Σύσταση 2009/C 155/02 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Terry, S. Laurel (2008). The Bologna Process and Its Impact in Europe: It's So Much More than Degree Changes. *Vanderbilt Journal of Transnational La*, 41, 107, 108-228

The Bologna Declaration of 19 June 1999

The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009

The European Higher Education Area -Achieving the Goals, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005

Tim Birtwistle (2009) Towards 2010 (and then beyond) – the context of the Bologna Process, *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 16:1, 55-63, DOI: 10.1080/09695940802704088

Towards The European Higher Education Area Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001

Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world, London Communiqué, 18 May 2007

The European Qualifications Framework for Lifelong Learning

Voegtler, Eva M., Knill, Christoph, Dobbins, Michael (2011). To what extent does transnational communication drive cross-national policy convergence? The impact of the Bologna-process on domestic higher education policies. *High Educ*, 61, 77-94

Voldemar Tomusk (2004) Three bolognas and a pizza pie: Notes on institutionalization of the European higher education system, *International Studies in Sociology of Education*, 14:1, 75-96, DOI: 10.1080/09620210400200120

Yerevan Communiqué, 2015